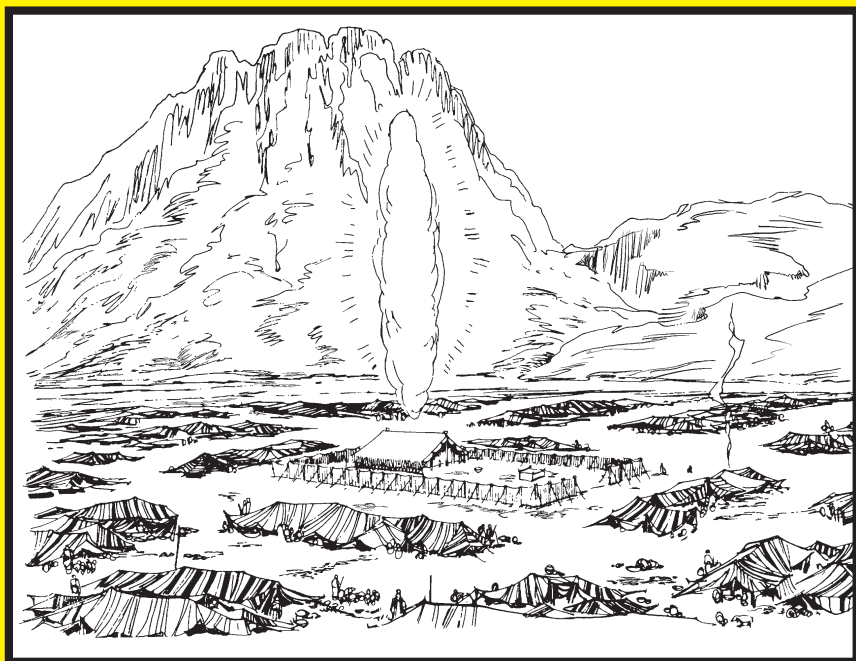

Israel runakuna Dioswa tuparinakuskamanta

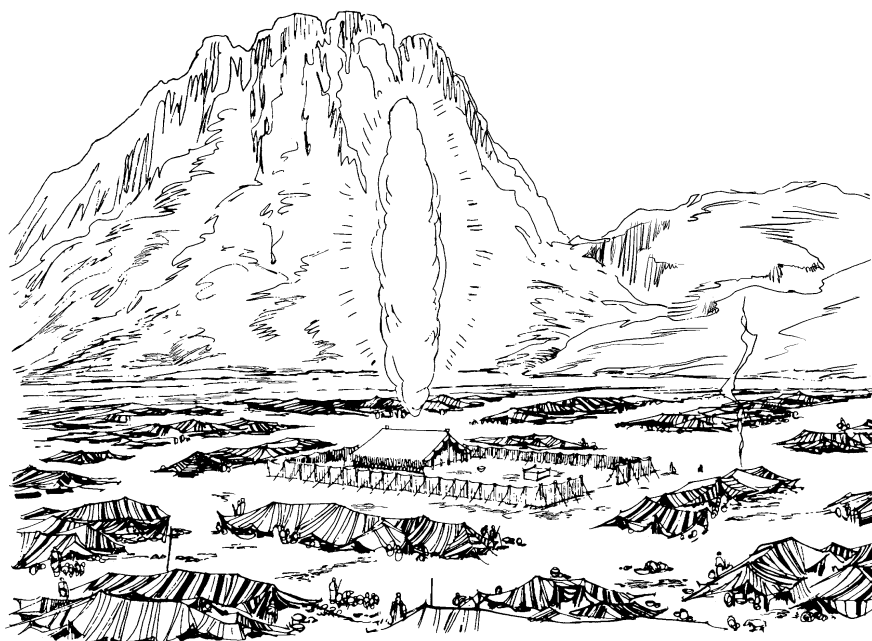
**La historia bíblica en Éxodo 19-40
y Levítico 21**

Napo Kichwa shimi

Israel runakuna Dioswa tuparinakuskamanta

**La historia bíblica en Éxodo 19-40
y Levítico 21**

Napo Kichwa shimi

Las ilustraciones en las páginas 3, 5, 13, 17, 19, 20, 21, 24 y la carátula y
contra carátula se usan por cortesía de
© David C. Cook Publishing Co., 1978.

La ilustración de la página 14 por Louise Bass
© The British & Foreign Bible Society, 1994,
se usa con permiso.

Las ilustraciones de las páginas 15 y 26
por Horace Knowles © The British & Foreign Bible Society, 1994,
se usan con permiso.

Primera edición, 2014
500 ejemplares

Hecho el Depósito Legal
en la Biblioteca Nacional del Perú
No 2014-06097

Impreso por:
Industria Gráfica COPIAS Y ALGO MAS S.R.L.
Calle Nauta N° 210 — Iquitos

Publicado por © 2014, Liga Bíblica del Perú

Jr. Huaraz 2030, Pueblo Libre, Lima

Israel runakuna Sinai urkupi Dioswa tupanakuskamanta

Éxodo 19.1-10, 12, 14, 16-19

Israel runakuna Egipto llaktamanta llukshiskawasha ishkay killata purisa purisa kawsanakurka. Kinsa killa kallarina punchapi Sinai niska chunlla chakiska pampa urkuma paktanakurka. Chay urku mayapi karpa^a tampuskunata shayachinakurka.

^a Chay karpa wiwa wilmamanta awaska kaska.

Chaypawasha Moises Sinai urkuma sikarka Dioswa kwintakrinkapa. Hawama paktapi Dios payta kayasa rimarka:

—Ñuka partimanta kanpa ayllu Israel runakunata kwintanki: —Kankuna rikurkankichi imasna Egipto runakunawa ruraskani, ñuka tukuyta usha kaskata. Tukuy uras kankunata alita kuyrasa kaykama pushamurkani. Anka mama paypa wawakunata kuyraskata yuyarichi. Paypa wawakunata tasinmanta hichun wampurinata yachankapa. Wampuriraskapi mana sinchikunata ushapi paypa rikrapi shayachisa pushan. Ñukapas anka mamashina kankunata yachachisa alita kuyrasa purichirkani ñukata riksiwankapa. Kankuna ñukata uyawasa kawsasaka tukuy runakunamanta yali ñuka llakiska runa bula tukunkichi. Tukuy runakunarayku ñukata mañawakunapas tukunkichimi, ñukawa alichikuna, ñukallata sirbisa kawsakuna— nisa kanpa ayllu Israel runakunata rimanki.—

Moises urkumanta uraykusa tukuy ayllu Israel runakunapa apukunata muntuchisa Dios rimaskakunata kwintarka. Chay apukuna Moisesmanta uyaskata tukuy Israel runakunata kwintanakurka. Chayta uyasa tukuy runakuna shu yuyayllawa rimanakurka:

—Tukuy Dios mantaskata ñukanchi paktachishunchi— nisa.

Moises kuti urkuta sikasa runakuna kutipasa rimaskata
Diosta kwintakrirka.

Dios payta rimarka:

—Tukuy kanpa ayllu Israel runakuna ñupapi ñuka tan tapariska puyu ukupi kanwa kwintankapa paktankarani. Tukuy paykuna uyawanakunka chay puyu ukumanta kanwa kwintaraskata. Chasna kapi mana kuti kanmanta yanka llullarisa yuyarinakunka: —Manachari Dios Moisesta mantarkachu— nisa. Kanpa ayllu Israel runakunata rimakri kayawasha ñukawa tupanarayku churarinakunata takshasa alichirinkapa. Kanpa ayllu Israel runakunata rikuchinki maykamalla kay urkuma mayayana kaskata ñukawa tuparina puncha. Urku sikipi harkanakunata churaychi runakuna maykamalla mayayanata yachankapa. Nima pi chay harkanakunata pasanakuchu nima llankanakuchu. Chayta mana kasu runata wañuchina kankichi— nisa Dios Moisesta rimarka.

Moises kuti paypa ayllu Israel runakunapama paktasa tukuy Dios payta rimaskata kwintarka. Kayanti tukuy runakuna Dioswa tuparikrinakunkapa tukuy pay mantaskata paktachinakurka.

Chasna paktachiska punchawasha pakariskashtupi sinchi rayu uyarirka. Tsiwk tsiwk punchaklla rikuchirka. Chay urku punta puyuwa tan tapariska karka. Sinchita pukuraska kurnita uyarirka. Chayta uyasa tukuy runakuna mancharisa chukchurinakurka.

Chasna tukupi kawsaraska tampukunamanta Moises paypa ayllu Israel runakunata pushasa rirka Sinai urkuma Dioswa tuparikrinkapa. Chay urku sikipi paktasa shayaralla sakirinakurka. Dios nina chupipi hawamanta

chay urku puntama uraykuraskarayku tukuy urkumanta
tanlla kushni sikarka. Tukuy chay Sinai urku chukchurirka.
Chasnapi tukuy Israel runakuna uyaraskapi Dios Moiseswa
kwintarinkapa kallarirka. Paykuna kwintaripi chay kurnita
astawa astawán yali sinchita uyarirka. Moises Dioswa
kwintaripi Dios rayushina uyari shimiwa kwintarka.

**Dios Israel runakunata chunka mantaskakunata
uyachiskamanta**

Éxodo 20.1-21

Dios chay Sinai urkumanta Israel runakunata rimarka:

—Ñuka kani niska shutiyu kankunapa amu Dios kani. Kankunata Egipto llaktamanta llukshichirkani. Chaypi sinchita trabahachi ñakachi tukusa kawsaskamanta kankunata kishpichirkani. Chasna kapi ñukataranti ama shukunata kushiyachinkichichu. Ama dibuhaska imakunataashina rurankichichu ñukaparanti mañankapa. Nima imata ñukamanta yalikta balichinkichichu. Ama dibuhaska imakunataashina balichisa ñupapi kunkurinkichichu. Ama munturinkichichu paykunamanta mañasa paykunata yuyarisa balichinkapa. Ñuka kankunapa amu Dios kani kankuna ñukata kushiyachiwankapa. Kankuna ñukataranti shukta kushiyachipi sumakta piñarisha. Chasna piñarisa tukuy ñukawa piñarisa kawsakunata kastigashami, paykunapa wawakunatapas, paykunapa nitukunatapas, paykuna nitukunapa wawakunatapas. Ranti ñukata llakikunata, ñukata kasusa kawsakunata ali shunkuwa yanapashami, paykunapa miraykunatapas.—

—Ñukata yuyarisalla ñuka shutita kayaychi. Ama ñuka shutita yankamanta rimankichichu. Mana kasaka kankunata kastigashami.—

—Ama kunkarinkichichu samana punchapi samanata. Chay puncha ñukata yuyarina punchami. Mana shu

punchakunashinachu. Sokta punchata charinkichi tukuyta rurankapa. Ranti kanchis punchapi samana punchami, ñukata yuyarina puncha. Chay puncha ama trabahankichichu nima shukunata trabahachinkichichu. Ñuka ñupa sokta punchakunapi hawapachata, allpata, tukuy chaypi tiyakunata rurarkani. Chaywasha kanchis punchapi samarkani. Chayrayku sakirkani chay puncha ali kankapa, ñukata yuyarina kankapa, chikan kankapa shu punchakunamanta.—

—Kanpa yayata kanpa mamata llakisa kawsaychi.
Chasna kawsasa unayta kawsankichi.—

—Runata ama wañuchinkichichu.—

—Ama shukpa warmiwa shukpa kariwa satirinkichichu.—

—Ama shuwankichichu.—

—Ama shuk runamanta llullasa rimankichichu.—

—Ama shuk runakunapa chariskata munarisa
kawsaychichu.—

Tukuy chayta Dios Israel runakunata rimarka. Israel runakuna rayushina shimiwa Dios rimaskata uyanakurka, kurnus sinchita uyariskatapas. Tsiwk, tsiwk punchalla rikuchiskata rikunakurka, tukuy urku kushniwa tanlla tapariskatapas. Tukuy chaykunamanta yapakta mancharinakurka. Karunayashitumantalla rikuranakurka. Moisesta rimakrinakurka:

—Kanlla Diosparanti ñukanchita rimay imata rurana kaskata. Kanpa rimaskata uyasa kasushunchimi. Dios ñukanchita rimasa katipi wañurinkami.—

Ranti Moises rimarka:

—Ama mancharichichu. Dios kankunata kamasaya
yachanayan paywa sinchikunkichichu manachu nisa.
Kankuna Dios ushayu kaskata yuyarisa kawsasa mana
huchalisa kawsankichi.—

Chasna Moises rimapipas chay runakuna karu-
nayashitupi sakirinakurka. Moiseslla chay puyu tan
tapariskama mayayarka, Dios kahuskama. Dioswa
kwintariskawasha kuti uraykurka.

Moises Josuewa Sinai urkuta sikanakuskamanta

Éxodo 24.12-14

Chaywasha Dios Moisesta rimarka:

—Urku hawama sikay. Kanma kunayani ñuka mantaskakuna rumipi allasa killkariskata kanpa ayllu Israel runakunata yachachinkapa.—

Chasna Dios rimapi Moises sikankapa alicharirka. Israel apukunata rimarka:

—Josuewa urku hawama sikankapa rahunchi. Ñukanchi uraykunakama kankuna kayllapi chaparankichi. Aaron Hurwa kankunawa sakirinakunka. Ima alichina tiyapi paykunama rimakrichi— nisa.

Chaywasha Moises payta yanapakama Josuewa chay urkuta sikanakurka.

Dioswa tupana tampumanta

Éxodo 25.1-7, 9-11, 18-19, 21-23, 31; 26.31-34;

30.1, 18; 39.39-40; 40.28

Moises Sinai urku hawapi kapi Dios payta rimarka:

—Kanpa ayllu Israel runakunata rimay paykuna chariskamanta —Diosrayku kachu— nisa apamunkapa. Mana mantankichu: —Apamuna kankichi— nisa. Ali munaywa kuk runakunamantalla chaskinki paykuna apamuskakunata. Ñukawa tupana tamputa rurachi ñuka chaypi runakuna chawpipi kawsankapa. Chayta rurankapa runakuna kayta kuyanakuchu: kurimanta rurariskata, kullkimanta kobremanta rurariskakunatapas. Tukuy minishtina kaskata chay karpa^b tamputa rurankapa apamunakuchu: Llachapata, karakunata, akasya niska kaspikunata, chiwlla rikuri rumikunata, wirata, sumiryutapas. Tamputa rurankichi imasna ñuka kanta rikuchisha.—

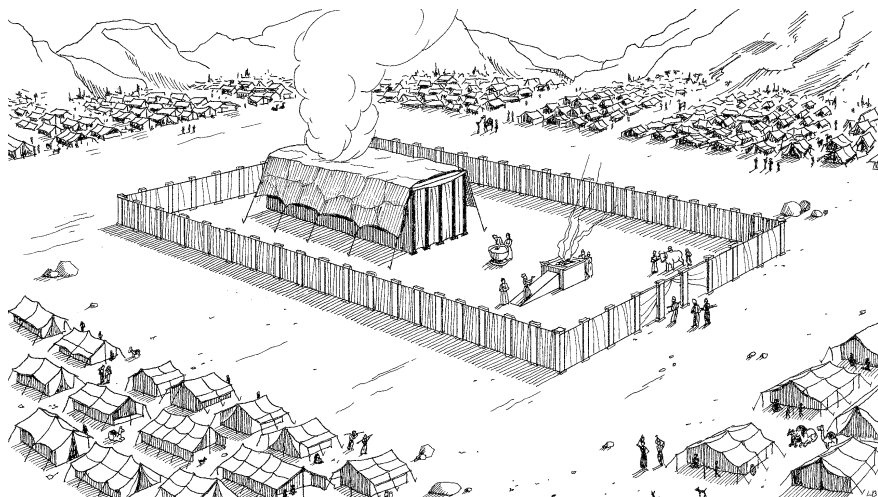
—Kuriwa armachiska kaspimanta maletatapas rurachinki. Chay maletapa tapa kurimantalla kachu ishkay anhelkunawa, karan shu chusku wampurina rikrayu. Chay anhelkuna ñawipura karan sunima chay tapa shimi mayapi rurariska kanakuchu. Karan anhel ishkay rikrawa puntama

^b Shu karpa wiwa wilmamanta awaska karka. Shuka wiwa karakunamanta siraska karka.

rikuchipi puntapura tupakta kanakuchu. Ñuka kanma kuna mantaskakuna rumipi allasa killkariskata chay maleta ukupi wakachinkichi. Chay tapapa anhelkuna chawpipi ñuka kanwa tupana kanka.—

Dios Moisesta rimasa katirka maykanta astawa rurachina kaskata chay tampupi churankapa. Kaykunata rurachina karka: shu mesata, shu punchayachita, shu sumiryuta rupachina altartapas. Chay tampu ñupapi aychata rupachina tuchpashina altartapas rurachinkapa Dios rimarka.

Chaywasha Dios rimarka:

—Chay ñukawa tupana tampupi ishkay kwartu tiyachu.

Chay tampu ishkay kwartuyu kankapa chupipi llachapata warkuchinki. Chay llachapa ishkay anhelkuna chusku wampurina rikra paskariskawa bordaska kachu. Washa parti kwartupi churanki ñuka killkachiskata wakachina maletata. Chay kwartu ñukawa tupana kwartumi.—

Dios pakrikuna tiyankapa rimaskamanta

Éxodo 28.1-3, 41; 29.4-5, 7, 9, 29

Paywa tupana tamputa rurankapa rimaskawasha Dios Moisesa kuti rimarka:

—Kanpa wawki Aaronta kanpama shamunkapa kaya-chinki. Paypa chusku churikunatapas kayachinki, Nadab, Abihu, Eleazar, Itamar. Paykunata akllaskani ñukata yanapa pakrikuna kankapa. Aaronrayku sumak rikuri churarinakunata awankapa mantanki. Maskanki ñuka samay yuyachiskata alita kasu runakunata. Paykunata mantanki Aaronpa churarinata awankapa. Aaron rurankapa ñuka mantaskata rurahuskallapi chay churarinakunata churarichu.

Aaronpa churarinakuna sumakta kuyrara kanakuchu Aaron wañuskawasha payparanti yaykuhu pakri chayllawata churariska kankapa. Aaronparanti mushu yayku pakripa churarinalla kachu. Aaronpa churikunarayku sumak rikuri shu laya churarinakunata awachinki.—

Dios Moisesta rimasa katirka:

—Ñukawa tuparina tamputa shayachiskawasha kan Aaronta chayma pushanki paypa churikunaynti. Tampuma paktasa paykunata armachinki. Chaypawasha kan awachiska churarinakunata Aaronta paypa churikunatapas churachinki. Chasna churariskakunata umapi wirata talinki. Chayta rasa rikuchinki ñuka akllaska pakrikuna kaskata. Chasna kan raska urasmanta tukuy Aaronpa miraykuna paykunallami pakrikuna kanakunka. Chaymi kan kankunata ñuka mantaska— nisa Dios Moisesta rimarka.

Dios Moisesta rumipi allasa killkariskata kuskamanta

Éxodo 31.18

Dios Moiseswa rimanata tukuchisa chay urku Sinai hawapi payta ish kay rumipi allasa killkariskata kurka. Chaypi killkariska kanakurka Dios mantaskakuna. Dios kikin chaykunata allasa killkarka.

**Israel runakuna kurimanta raskata Diostashina
kushiyachinakuskamanta**

Éxodo 32.1-4, 6-8, 10-15, 19-20, 31-35

Moises Josuewa chay urkupi yapa unayapi Israel runakuna Aaron muyukta munturinakurka. Payta rimanakurka:

—Moises ñukanchita Egipto llaktamanta surkurka. Kuna mana yachanchichu paywa pasaskata. Chasna kapi shu diosta ruray ñukanchita kuyrasa ñampita rikuchinkapa.—

Aaron kutipasa rimarka:

—Chayta rurankapa kurita minishtini. Chasna kapi kankunapa warmikuna ushushikuna kurimanta churariskakunata apamuychi.—

Chaypi chay runakuna tukuy kurimanta churariskakunata surkuchikrinakurka. Chaywasha Aaronpama kukrinakurka. Aaron chaykunata nuyuchisa wakra wawashinata rarka.

Tukuchipi Israel runakuna rimanakurka:

—Kayka ñukanchipa dios. Payka ñukanchita Egipto llaktamanta surkurka— nisa.

Chasnapi histata ruranakurka. Mikunakurka upyanakurka. Chaywasha kallarinakurka pukllankapa tushunkapapas.

Chasnapi Dios urku hawapi Moisesta rimarka:

—Kay urkumanta uraykuy. Kan Egiptomanta surkuska kanpa ayllu Israel runakuna ñukamanta anchurinakurka. Paykuna mana uyanata munakuna kanakun. Ama paykunarayku mañasa astawa killachiwaychu. Yapa paykunawa piñarihuni. Chayrayku paykunata wañuchisha. Kanta ranti mirachishami achka runakuna tukunkapa. Wankuriska hatun runa bula tukunkichimi— nisa.

Ranti Moises Diospa piñarita pasachinkapa kasna nirka:

—Ama piñarisalla katinkichu. Ama kan ruranayaskashina rurankichu kan akllaska runakunata. Kan kikin paykunata kishpichisa Egipto llaktamanta surkurkanki. Paykunata wañuchipi chay Egipto runakuna rimanakunka: —Paykuna

mañaska Dios ñukanchipa allpamanta paykunata llukshichirka urku partipi wanchinkapa— nisa. Yuyari kan ñupa rimaskata. Ñupa kanta uyasa kawsa runakunata Abrahamta, Isaacta, Jacobta rimarkanki: —Kankunapa miraykuna estrellakunashina achka tukunakunka— nisa rimaskanki.—

Moisespa rimaskata uyasa Dios piñarita pasachirka. Chaypi Moises Josuewa chay urkumanta uraykunkapa kallarinakurka. Moises Dios payma kуска rumipi allasa killkariskata apasa rirka. Israel runakunapa tampukunama mayayasa chay wakra malta ruralriskata rikurka Israel ayllukuna tushuhuskatapas. Yapa piñarisa pay kuy tukuska rumipi killkariskata urku sikipi allpama shitarka.

Shitapi paki paki tukurka. Tampukuna mayapi paktasa Moises kurimanta rurariska wakra maltata ninapi shitarka. Nuyuchiskawasha kuri sinchiyapi kutarka. Chay kuri kutaskata upyana yakupi talirka. Chapuskata paypa ayllu Israel runakunata upyachirka.

Chaywasha Moises kuti urku hawama sikarka Dioswa kwintarikrinkapa. Chayma paktasa Diosta rimarka:

—Ñuka ayllukuna hatun huchata ruranakurka.
Paykunata huchamanta pichasa kuti paykunawa aylluyapay.
Mana kasaka ñukatapas wañuchiwanki— nisa.

Dios Moisessta rimarka:

—Ñukata mana uya huchata rurakunapa kawsayllata kichusha. Chasna kapi ri. Kanpa ayllu Israel runakunata pushay chay ñuka paykunama kunkapa rimaska allpama.—

Israel runakuna chay wakra maltata Aaronta rurachiskarayku Dios paykunapi shu wañuchi unkuyta paktachirka.

**Dios pay mantaskakunata Moisesa rumita allasa
killkachiskamanta**

Éxodo 34.1-4, 28-30, 33-34

Moises kuti Israel runakuna tampuska pampama
uraykuskawasha Dios payta rimarka:

—Ishkay palayachiska rumikunata llakllasa ñukapama
apamunki. Ñuka kanma kуска palayachiska rumikunashina
kanakuchu. Chaypi kuti allasa killkasha chay kan pakiska
rumikunapi killkariskallatata. Sapalla urku puntama sikanki.
Kuna shuti mana ni pita astawa rikunata munanichu, nima
runata, nima wiwata.—

Moises palayachiska rumikunata llakllasa kayanti
pakariskapi ukuma sikarka. Chay ishkay rumi llakllaska-
kunata apasa rirka. Moises urku puntama paktaskapi
Dios puyu ukupi uraykumurka. Moisespa mayapi sakirisa
kwintarinkapa kallarinakurka. Chaypi Moises chusku chunka
punchata chusku chunka tutata unayarka mana mikusa
nima upyasa. Chay llakllaska rumikunapi Dios chunka
mantaskakunata allasa killkararka.

Killkanata tukuchiskawasha Moises kuti tampukunama
uraykusa rirka. Chay rumipi allasa killkariskakunata
apasa rirka. Mana yacharkachu paypa ñawipampa chiwlla
rikuchi kaskata Dioswa kwintariskarayku. Paypa ayllu
Israel runakunapapi paktasa paypa ñawipampa chiwlla
rikuripi runakuna manchanakurka payta mayayankapa.

Chayrayku Moises Dios payta rimaskata kwintaskawasha paypa ñawipampata llachapawa tapariska kawsarka. Dioswa kwintariraskallapi surkurka.

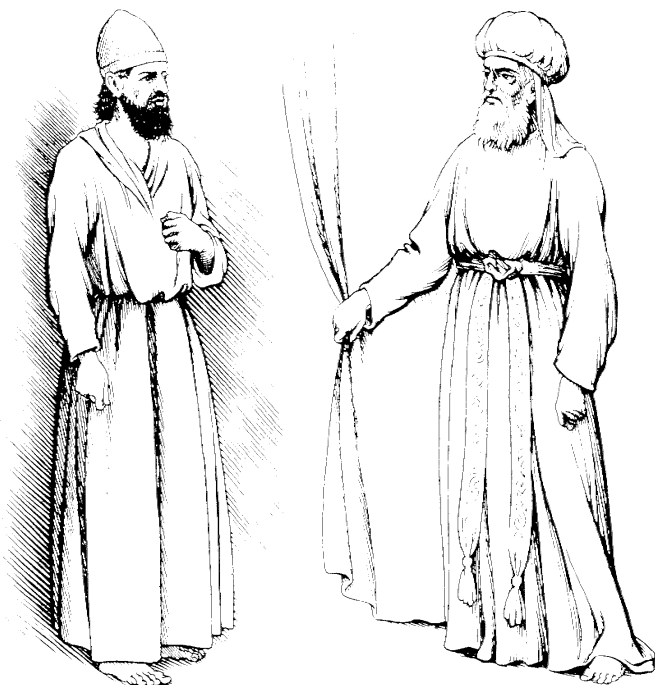
**Dios payta rurachinkapa mantaskata Moises
tukuchiskamanta**

Éxodo 40.16-17; Lev. 8.12, 30

Moises tukuyta rurarka imasna Dios payta Sinai urku puntapi mantaskashina. Chasna kasa tukuy Dios rurachinkapa mantaskata runakunata ruranakunkapa mantarka. Tukuy chay ruranakunata tukuchiskawasha Moises Dioswa tuparina tamputa shayachichirka. Ishkay wata kallari punchapi paykuna Egiptomanta llukshiskawasha chay tamputa shayachichirka. Chaywasha Aaronta churikunaynti tampu ñupama kayachirka. Dios mantaskashina paykuna-rayku rurariska churarinakunata churachisa umapi wirata talirka. Chasna rasa pakrikuna kankapa yaykuchi tukunakurka.

**Dios mantaskakunata pakrikuna paktachinkapa
sakiskamanta**

Lev. 21.1, 6-7, 13-14, 24

Aaron churikunaynti ña pakrikuna tukuskawasha Dios
Moisesta rimarka:

—Aaronpa miraykunata rimanki: —Pakrikuna
tukuskarayku kankuna kana kankichi Diosrayku alita
paktachikuna, alillata rasa kawsakuna Dios mana
kankunamanta pinkankapa. Kankuna pakrikuna warmiyasa
mana huchayu warmiwa, mana kari hichuska warmiwapas

warmiyana kankichi. Kankunamanta shuk tukuymanta yali kanka. Chay pakri apu warmiyasa manara kariwa llutariska warmillawa warmiyana kan. Chay warmi pakrikunapa ayllu kachu— nisa Aaronta paypa miraykunatapas rimanki— Dios Moisesta rimarka.

Chasna uyasa Moises Aaronta, paypa churikunata, tukuy Israel runakunatapas Dios mantaskata kwintarka.

